

KU LEUVEN

Het discriminatieverbod en redelijke aanpassingen t.a.v. personen met een beperking

Annelies D'Espallier

KU Leuven, Instituut Constitutioneel Recht
Universitair Centrum voor Discriminatie- en Diversiteitsrecht

Overzicht

1. Antidiscriminatierecht als vertrekpunt
2. Handicap
 - A. Definitie - paradigmaverschuiving
 - B. Samenleving vs. beperking
3. Redelijke aanpassingen
 - A. Voorbeelden van redelijke aanpassingen
 - B. Wettelijk kader
 - C. Doel van de redelijke aanpassingenplicht
 - D. Redelijke aanpassingen vs. universal design
 - E. Overwegingen onder de redelijke aanpassingenplicht
 - E.1 Geïndividualiseerde benadering
 - E.2 De aanpassing geëvalueerd
 - E.3 Onevenredige belasting uitgelicht
 - E.4 Aanpassingenplicht is een voortdurende plicht
4. Vragen

KU LEUVEN

Overzicht

1. Antidiscriminatierecht als vertrekpunt

2. Handicap

- A. Definitie - paradigmaverschuiving
- B. Samenleving vs. beperking

3. Redelijke aanpassingen

- A. Voorbeelden van redelijke aanpassingen
- B. Wettelijk kader
- C. Doel van de redelijke aanpassingsplicht
- D. Redelijke aanpassingen vs. universal design
- E. Overwegingen onder de redelijke aanpassingsplicht
 - E.1 Geïndividualiseerde benadering
 - E.2 De aanpassing geëvalueerd
 - E.3 Onevenredige belasting uitgelicht
 - E.4 Aanpassingsplicht is een voortdurende plicht

4. Vragen

KU LEUVEN

1. Antidiscriminatierecht als vertrekpunt

3 vormen:

1. Directe discriminatie: Het onderscheid is gebaseerd op een differentiatiegrond die in de betreffende situatie geen relevantie heeft
vb. op basis van geslacht, beperking, etniciteit etc.
2. Indirecte discriminatie: De maatregel is ogenschijnlijk neutraal, maar het raakt een bepaalde groep meer dan een andere
vb.

KU LEUVEN

1. Antidiscriminatierecht als vertrekpunt (2)

- 3. Weigeren van redelijke aanpassingen:

*“Er is sprake van het weigeren van redelijke aanpassingen voor een **persoon met een handicap** als aanpassingen worden geweigerd die geen **onevenredige belasting** betekenen, of waarvan de belasting in voldoende mate wordt gecompenseerd door bestaande maatregelen. Als aanpassing wordt beschouwd, elke concrete maatregel, van materiële of immateriële aard, die de beperkende invloed van een **onaangepaste omgeving** op de participatie van een persoon met een handicap neutraliseert.”* (Art. 19 Gelijkkansendecreet)

Dus: Weigeren redelijke aanpassingen = discriminatie

KU LEUVEN

Overzicht

1. Antidiscriminatierecht als vertrekpunt

2. Handicap

- A. Definitie - paradigmaverschuiving
- B. Samenleving vs. beperking

3. Redelijke aanpassingen

- A. Voorbeelden van redelijke aanpassingen
- B. Wettelijk kader
- C. Doel van de redelijke aanpassingenplicht
- D. Redelijke aanpassingen vs. universal design
- E. Overwegingen onder de redelijke aanpassingenplicht
 - E.1 Geïndividualiseerde benadering
 - E.2 De aanpassing geëvalueerd
 - E.3 Onevenredige belasting uitgelicht
 - E.4 Aanpassingenplicht is een voortdurende plicht

4. Vragen

KU LEUVEN

2. Handicap

A. Definitie - paradigmaverschuiving

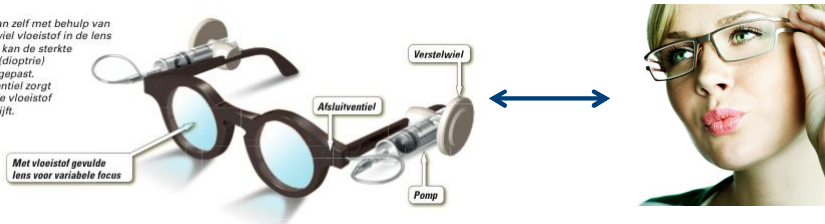
“Personen met een handicap omvat personen met langdurige fysieke, mentale, verstandelijke of zintuiglijke beperkingen die hen in wisselwerking met diverse drempels kunnen beletten volledig, daadwerkelijk en op voet van gelijkheid met anderen te participeren in de samenleving.” (Art. 1 IVRPH)

Medische benadering vs. sociale benadering

KU LEUVEN

B. Samenleving vs. beperking

De drager kan zelf met behulp van een verstelwiel vloeistof in de lens pompen. Zo kan de sterkte van de lens (diaptrie) worden aangepast. Het afsluitventiel zorgt ervoor dat de vloeistof in de lens blijft.

NRC 20089 / FG

KU LEUVEN

Overzicht

1. Antidiscriminatierecht als vertrekpunt

2. Handicap

A. Definitie - paradigmaverschuiving

B. Samenleving vs. beperking

3. Redelijke aanpassingen

A. Voorbeelden van redelijke aanpassingen

B. Wettelijk kader

C. Doel van de redelijke aanpassingenplicht

D. Redelijke aanpassingen vs. universal design

E. Overwegingen onder de redelijke aanpassingenplicht

E.1 Geïndividualiseerde benadering

E.2 De aanpassing geëvalueerd

E.3 Onevenredige belasting uitgelicht

E.4 Aanpassingenplicht is een voortdurende plicht

4. Vragen

KU LEUVEN

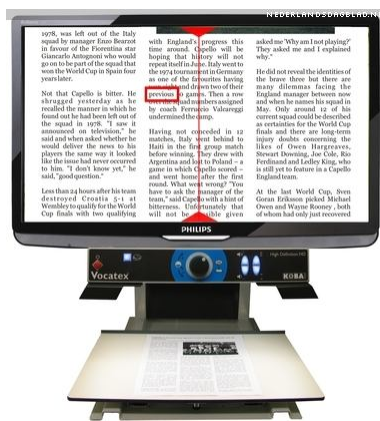
3. Redelijke aanpassingen

A. Voorbeelden van redelijke aanpassingen (1)

KU LEUVEN

A. Voorbeelden van redelijke aanpassingen (2)

KU LEUVEN

A. Voorbeelden van redelijke aanpassingen (3)

KU LEUVEN

B. Wettelijk kader

Federale Antidiscriminatiewet (2007) en Gelijke Kansendecreet (2008), Richtlijn 2000/78 en IVRPH:

Het weigeren van redelijke aanpassingen aan personen met handicap wordt gelijk gesteld met discriminatie

Sancties: onder andere

- Vordering tot staking (+ dwangsom)
- Schadevergoeding
- (In sommige gevallen ook strafrechtelijke sancties. bv. openbare officieren of ambtenaren)

KU LEUVEN

C. Doel van de redelijke aanpassingenplicht

In beginsel korte termijn doelstelling: ad hoc maatschappelijke barrières verwijderen zodat participatie en integratie vergroot

Barrières = individuele ervaring (!!!)

Plicht is begrensd om te vermijden dat ze onwerkbaar wordt en ten onder gaat
(maar aanpassing = regel, uitzondering = beperkt te interpreteren)

KU LEUVEN

D. Redelijke aanpassingen vs. universal design

Redelijke aanpassingen = integratie, participatie (hier en nu)

Universal design

“Ontwerpen van producten, omgevingen, programma’s en diensten die door iedereen in de ruimst mogelijke zin gebruikt kunnen worden zonder dat een aanpassing of een speciaal ontwerp nodig is. “Universeel ontwerp” omvat tevens ondersteunende middelen voor specifieke groepen van personen met een handicap, indien die nodig zijn.”

(Art. 2 IVRPH)

KU LEUVEN

E. Overwegingen onder de redelijke aanpassingsplicht

E.1 Geïndividualiseerde benadering

- In het proces dat leidt tot de aanpassing:
 - te goeder trouw tot een geschikte aanpassing trachten te komen,
 - onderling overleg,
 - openheid,
 - interactiviteit,
 - betrokkenheid

Dus NIET: boven de hoofden
gevaar van verwijzing naar draagkracht

- In de aanpassing zelf:

Individuele beleving van barrières als vertrekpunt

Dus NIET: cijfers, medische problemen, categorieke uitsluitingen, onder-, of bovengrenzen

KU LEUVEN

E.2 De aanpassing geëvalueerd

1. Doeltreffende aanpassing? (maakt evenwaardige participatie mogelijk?)
2. Bestaan er maatregelen die de belasting bv. financieel reduceren? Zijn er aanpassingen die even doeltreffend zijn maar minder belastend voor bv. medeleerlingen?
3. De rem op de aanpassingsplicht = onevenredige belasting. (Belasting mag zwaar zijn, maar niet onevenredig)

KU LEUVEN

E.3 Onevenredige belasting uitgelicht

- Contextgebonden afweging van de beschikbare middelen en de kostprijs
 - Kostprijs = breed. Vb. veiligheid (!), financiële middelen, organisatorische moeilijkheden, subsidies reduceren de netto-kost
 - Middelen = ook breed. Vb. financieel, maar ook personeel, expertise...
- + Daarnaast ook afweging tussen de kosten en de voordelen (voor de persoon met een handicap en voor 3^{den})
Vb. aangekochte toestellen, luchtzuiveringsinstallatie, gewijzigde gewoontes etc. zijn in de toekomst misschien nuttig voor anderen (met/zonder beperking) /om anderen aan te trekken.

Van grote organisaties (met veel middelen) worden grotere inspanningen verwacht

KU LEUVEN

E.4 Aanpassingenplicht is een voortdurende plicht

- Als aanpassing = onevenredig belastend
 ➔ op zoek naar een minder belastende aanpassing die zo goed mogelijk voldoet aan de andere voorwaarden
- Aanpassing moet mee-evolueren met tijd en omstandigheden bv. economische bloei etc.

KU LEUVEN

Overzicht

1. Antidiscriminatierecht als vertrekpunt
2. Handicap
 - A. Definitie - paradigmaverschuiving
 - B. Samenleving vs. beperking
3. Redelijke aanpassingen
 - A. Voorbeelden van redelijke aanpassingen
 - B. Wettelijk kader
 - C. Doel van de redelijke aanpassingenplicht
 - D. Redelijke aanpassingen vs. universal design
 - E. Overwegingen onder de redelijke aanpassingenplicht
 - E.1 Geïndividualiseerde benadering
 - E.2 De aanpassing geëvalueerd
 - E.3 Onevenredige belasting uitgelicht
 - E.4 Aanpassingenplicht is een voortdurende plicht

4. Vragen

KU LEUVEN

Annelies D'Espallier

KU Leuven, Instituut Constitutioneel Recht
Universitair Centrum voor Discriminatie- en Diversiteitsrecht

annelies.despallier@law.kuleuven.be

KU LEUVEN